
SPLAV!

Sobotecký pravidelný
lehce avantgardní věstník

číslo 6

8. 7. 2010

ročník 12

Mé poprvé

Tak dnes přišla řada s úvodníkem na mě. Jako všichni prvoredaktoři bych tedy měl poznamenat něco o své první aktivní účasti na festivalu, možná o setkání se Sobotkou vůbec. No, nevím. Mé první setkání se Sobotkou proběhlo, když mi byly dva měsíce. Tehdy jako malé pacholety jsem vezen Škodou 105 vstříc dřevěnému srubu, v němž jsem pak mnoho let trávil prázdniny, tuhé zimy i parná léta. Ze svých dětských let si na Sobotku pamatuji jako na to město, kde mají krámky s jídlem, když ve spíži již nic není, na to město, kde dostanu žlutou limonádu a zbytek rodiny bude popíjet to žlutavé cosi s bílou pěnou, co mi tak strašně páchne. V pozdějších letech jsem pochytil, že v jistých letních dnech je město plné lidí, kteří hlučí, shlukují se, a já moc nerozumím proč. Nelíbilo se mi to. Byl jsem tiché dítě a lidi jsem neměl rád.

V mých gymnasiálních letech se mnohé změnilo. Tak za prvé jsem zjistil, že to žluté cosi mi již chutná. Za druhé jsem přišel na to, že lidé vlastně nejsou tak špatní. A za třetí, že v oněch letních měsících, kdy ve městě je dost lidí, line se občas z různých míst libá hudba, onde je zase slyšet báseň... Zpozorněl jsem. Počal jsem sem v těchto měsících jezdit častěji, poprvé jsem se účastnil čilého ruchu soboteckého. Mé poprvé asi tedy vlastně bylo tehdy.

Pak však přišla vysoká škola, práce, času začalo ubývat, cest do Českého ráje též. Až letos náhle přišla nabídka, zda bych nechtěl vypomoci v redakci Splav!u. Zauvažoval jsem. Pravidelným účastníkem Šrámkových dní jsem nikdy nebyl, ale přece trochu je z dřívějších let znám, navíc jakožto redaktor jsem nikdy nepůsobil... Zřejmě rozhodlo, že mě zajímalo, co se zde všechno za ta léta změnilo. Řekl jsem tedy ano.

Po prvních dnech práce v redakci jsem zjistil, že tak úplně jednoduché to nebude. Člověk pracující a zároveň studující je zvyklý, že moc spát nepotřebuje, ale nároky zde jsou opravdu vysoké. Hledět do textu do pěti hodin do rána a udržet při tom pozornost po dni stráveném festivalovým rejdním odčerpává síly rychlostí přímo závratnou. Napsat práci za dvě a půl hodiny, když běžně je její tvorbou člověk zvyklý strávit půl dne, též klidu nepřidá. A pohled na sazeče, jenž k smrti vyčerpán, s krhavými očima, odchází o půl desáté hodině ranní konečně ulehnout, aby odpoledne opět vstal a jal se sázeti další číslo, vzbuzuje jen pocit zmaru. Přesto má práce v redakci své kouzlo. Společné usínání během korektur, dohady, zda zrovna této větě bude vůbec rozumět, to vše dává účasti na festivalu zcela novou vůni. A v neposlední řadě – nikdy nebudete mít takový pocit blízkosti duchu festivalu než jako jeho zpravodaj.

Martin Vlček

PROGRAM

9.00 sál spořitelny

Petr Kovařík: *Známe podobu K. H. Máchy?*

Přednáška

11.00 sál spořitelny

Prezentace nakladatelství Host a České knihovny

12.50 Šrámkův dům

Josef Bohuslav Foerster: *Máj op. 159*

Poslech kantáty

13.30 sál spořitelny

Debaty o knize *Tato fakulta bude rudá*

Setkání s editory knihy na téma politizace FF UK za komunismu

15.00 Městské divadlo

Divadlo Čmukaři: *Za každým rohem jeskyňka*

Představení pro děti a rodiče

16.00 Šrámkův dům

Karel Hynek Mácha, skupina Kontra (Traxleři): *Máj*

Poslech rozhlasové hry

17.00 zahrada Šrámkova domu

Autorské čtení Romana Sikory

19.30 sokolovna

Já, Holden

Divadlo Dagmar Karlovy Vary

22.00 Šrámkův dům

V běhu času (*Im Lauf der Zeit*)

Promítání filmu

22.00 Městské divadlo

Hm ...

Koncert hudební skupiny

JÍDELNÍČEK

Snídaně

Kobliha, kakao

Oběd

Polévka vícezrnná

Vepřová kýta pečená, brambory vařené, zelenina dušená

Večeře

Těstovinový salát s kuřecím masem a šmakounem

Krásnohorská průvodkyně

 Libuše Heczková původně neměla být aktivně festivalového dění účastna, po omluvě profesorky Budagovové, jež ze závažných rodinných důvodů nemohla přijeti, se však toto změnilo. Doktorka Heczková přijala dodatečné pozvání a s úvodní omluvou, že Karel Hynek Mácha není zrovna předmětem její specializace, chopila se slova a počala přednáška *Krásnohorská, Durdík, Mácha a Byron*.

Již od počátku bylo vidět, že údajná nepřipravenost mluvčí v tomto případě opravdu vadit nebude. Lehce chaotická, ale velmi zapáleně podaná řeč byla mimořádně zajímavá zejména důrazem na teoretické koncepce, jejichž rozebíráním byla celá přednáška prostoupena.

Na úvod se Libuše Heczková věnovala metodice práce s historickými prameny, jejich extensivnímu shromažďování a následnému nalezení detailu, od něhož je možno rozvésti dále vlastní výzkumný projekt. Poté následovalo jádro přednášky, jež by se stručně dalo shrnout jakožto uvedení do specifik literárního ovzduší doby Elišky Krásnohorské se zaměřením na její vztah k romantismu – jak k autorům samým (Mácha, Byron, Mickiewicz), tak k pojetí romantismu jako takového (zde bylo srovnáváno s koncepcí Josefa Durdíka).

Heczkové hlavní předmět zájmu, tedy Krásnohorská, posloužil jako průvodce, přes jehož osobu bylo účastníkům dáno nahlédnouti do nejrůznějších teoretických pojetí romantismu a vůbec tvorby devatenáctého století. Tento přístup udržel publikum v napětí po celou dobu a podnítil i delší diskusi, jejímž hlavním předmětem byly dva protipóly umělecké tvorby – umělci tvořící intelektuálně, kontemplanující jak nad formou, tak nad obsahem, oproti umělcům tvořícím automaticky, těžcím z bohatého talentu, avšak beze snahy dobrati se k systému tvorby. Diskuse byla lehce pokažena problémem některých zúčastněných z publika přistoupení na možnost takového rozdělení bez kvalitativního odsouzení umělců spontánnějších.

Zde se nabízí srovnání s předvěčejší ranní přednáškou Sylvie Fischerové, jejíž látkou prakticky byla universalistická koncepce eliadovského ražení, kde však z teorie bylo zmíněno značně málo a hlavní část přednášky se skládala z vyjmenovávání mnoha citací, jejichž spojení do celku bohužel již nebyla věnována přílišná pozornost. Oproti tomu Libuše Heczková přirozeně na základě příkladového materiálu přecházela do literárněhistorické problematiky a filosofie tvorby. Toto dle mého názoru účelu posloužilo mnohem lépe a soudě dle nekončícího potlesku publika, nebyl to názor jen můj.

Martin Vlček

xexxpxexrxixmxexnxtxáxlxnxíx! xpxoxexzxixex!

 Ve věčejším raném odpoledni navázaly Kateřina Tošková a Olga Stehlíková na svou prezentaci revue *Pandora* shrnující a informativní přednáškou o české experimentální poezii doplněnou promítáním ukázek děl jejích autorů. Zasadily tento literární proud do diachronního (Apollinaire, futurismus, dadaismus, Mallarmé, Morgenstern) i synchronního (nový román, absurdní drama, trapná poezie, analytická filosofie, teorie informace) kontextu, v němž se u nás od 50. let do dneška rozvíjel. Snažily se vyvrátit běžnou představu tohoto směru jako izolované a slepé vývojové větve.

Experimentální (jindy též „konkrétní“) poezie je široká škatulka bez jasných hranic, u jednotlivých jejích zástupců nemusí mít epiteton „experimentální“ týž význam. Je pro ni typická asémantičnost, osamostatňování jazykové (grafické či fonické) materie jakožto estetického objektu, hravost a využití náhody, vznik textů aplikací zvoleného pravidla. Text mnohdy demonstruje metodu svého vzniku, originální metodu někdy není třeba aplikovat více než jedinkrát, právě v něm. „Zákaz obsahovosti“ je radikální reakcí na dobovou vyprázdňenost jazyka; autoři poukazují na jeho zneužitelnost, na potíže v komunikaci jím působené. Asémantičnost není ale dodržena zdaleka vždy; s významovými prvky se ve skutečnosti pracuje často – bez nich bychom koneckonců jen těžko mohli tento proud chápat jako součást literatury.

S poněkud nadbytečnou podrobností se dále přednášející věnovaly kontaktům českých autorů konkrétní poezie se zahraničím, především německojazyčným. Pedagogům by pak rozhodně mohl být užitečný obsáhlý slovníček termínů souvisejících s experimentální poezií, který vyšel v revue *Pandora* č. 14 (2007). Obsahuje totiž především množství jí využívaných metod a technik (antikód, asambláž, frotáž, proláž aj.), které přímo vybízejí k aplikaci, k nápaditým hrám s jazykem, zasahujícím různě hluboko za hranici výtvornosti.

Potvrdilo se opět, že v akusticky nedokonalém sále spořitelny je v zájmu zdařilé přednášky nutná určitá vstřícnost ze strany přednášejících i publika – přizpůsobit tempo, artikulaci i hlasitost výkladu různorodému festivalovému obecnství; posadit se tam, kde uvidím a uslyším.

Radek Ocelák

A tak dále

Za přítomnosti vlahého odpoledního větříku byla před Šolcovým statkem zahájena výstava *Máchovské motivy v drobné grafice*, třetí a poslední bod programu letošního festivalu, který se konal v galerii. Sešel se příjemný počet lidí, ani moc, ani málo, a ve tři hodiny a tři minuty Jan Smolka zacinkal lžičkou o skleničku s vínem, čímž vernisáž zahájil. Hlavního slova se ujal Ivan Kozel, který ozřejmil přítomným vztah Karla Samšínáka k drobné grafice. K. S. byl dlouhá léta členem Spolku sběratelů a přátel exlibris a galerii s úmyslem vystavovat exponáty tohoto charakteru založil (viz rozhovor ve Splav!u č. 2). Kozlův stručný a věcný (a přesto velice příjemný) projev byl následován přednesem Přemysla Ruta a Markéty Potužákové, kteří vybrali fragmenty z díla KHM, konkrétně výňatek z prózy, dramatu a jednoho filosofického textu. Hovoříme-li ale o fragmentech, myslíme to doslovně, takže bylo lze slyšet půlky slov, osamocená písmena, a někdy dokonce z úst obou přednášejících po pár větách souvislého textu zaznělo všeříkající „a tak dále“. Text pak na posluchače působil značně enigmatickým dojmem, jak ostatně před začátkem čtení Přemysl Rut správně poznamenal. Celý program trval necelou půlhodinu, takže se nikdo nestačil začít nudit, připraveno bylo příjemné pohoštění a 80 exponátů exlibris a jiné drobné grafiky včetně ilustrací bylo odhaleno. Výstava potrvá do konce července.

Anna Buchalová

Nebeské luštění

Původně jsem chtěl napsat zprávu z dnešního autorského čtení Ladislava Nebeského pomocí jeho techniky „neviditelných písmen“, popřípadě ji převést do binárního kódu (mít více času, zkusil bych dosáhnout neviditelnosti dvojnásobně). Následně mi náš redakční sazeč Vítek Prokopius řekl, že jestli něco podobného zkusím, vysázím si dnešní číslo Splav!u sám. Sklopil jsem uši a rozhodl se přistoupit raději ke klasičtějšímu a programu T_EX lehčeji stravitelnému typu recenze.

Ladislav Nebeský byl v šedesátých letech minulého století v české poezii zjevem zcela nevidaným. Jeho konkrétní experimentální poezie je pro mnohé lidi nestravitelná. Pokud jste měli v ruce včerejší vydání tohoto časopisu, s jeho dílem jste se již mohli v hrubých obrysech seznámit. Možná i to přilákalo na zahradu Šrámkova domu poměrně velké množství lidí – mnoho z nás si neumělo představit, jak bude čtení binární poezie, tvořené jedním nebo dvěma slovy doplněnými bílými a černými čtverečky, vypadat. Tento problém se vyřešil jednoduše:

Nebeský využil služeb Olgy Stehlíkové a Kateřiny Toškové, jejichž přednášku jste mohli vyslechnout ve včerejších odpoledních hodinách. Ty vždy, když byl čas nějakou báseň „přečíst“, vzaly do rukou obrovské plakáty a posluchači si mohli dílo prohlédnout sami.

V první části programu však Nebeský spíše přednášel o tom, jak k tomuto způsobu psaní poezie vůbec došel. Obšírně rozváděl své inspirace, vzory a mezní léta, což několik účastníků odradilo. Rozhodně ale stálo za to vydržet. Když básník vysvětloval právě onu neviditelnost písmen a text za hranicí stránek, mnozí se neubránili užaslým komentářům jako „No to je dokonalý!“ nebo „Jak na TOHLE přišel?“ Zde už také následovaly ukázky tvorby. Všechny básně autor okomentoval, vysvětlil jejich čtení a „překlad“ do klasické češtiny – všechny až na poslední. Ta obsahovala pouze tento text: *beze slov*. A tím Nebeský také své nadmíru zajímavé „čtení“ zakončil.

Michal Sedláček

Jsem tu správně na Sobotce?

Vokální duo Two Voices vzniklo (jak už název napovídá) spojením hlasů dvou zpěvaček, Edity Adlerové a Jany Rychterové. Operní pěvkyně a šansoniérka se společně realizovaly především v novém otextování známých melodií, a to především klasické hudby. Výsledkem je dosti nesourodý celek, cosi jako kabaret s prvky opery. Kromě zmiňované dvojice s nimi na jevišti vystoupil Vladimír „Iljič“ Pecháček, který zpěvačky doprovázel hrou na housle, a Ruda Papežík, zastupující „komickou“ složku.

Musím se přiznat, že během včerejšího večera jsem se na dvě hodiny ocitla mimo Šrámkovu Sobotku. Těšila jsem se na hudební koncert, ale ke svému nemalému zděšení jsem se zcela omylem zúčastnila televizní estrády. Ve chvíli, kdy obě hlavní protagonistky nakráčely na pódium za doprovodu svého „hlavního donašeče“ Vladimíra, mě napadlo jen jediné: módní policie dává za pět! Ale koneckonců tu nejsme kvůli oděvu, který byl jistě vybrán s určitou nadsázkou.

Mírně éterické duo odstartovalo těžkým kalibrem. *Money, money* od ABBY následovalo táhlé Madonino *Frozen*. S trochu nadzvednutým obočím jsem očekávala další dění. Ke slovu se se svými skladbami dostali Bach, Dvořák, Beethoven, Strauss a mnozí další. Asi by se po divili, jakým způsobem dvojice naložila s jejich hudbou. Vrcholem hrůzy byla *Stand by me* Bena E. Kinga, proměněná v takzvané vtípnou dohazovačskou píseň. Každý tón mi působil psychické i fyzické utrpení. Humor bych označila za příliš laciný, zjevně se chtěl zavděčit vkusu posluchačů. Slova následovala jedno za druhým v prapodivném pořadí a nepříjemně mi připomínala, že tímto vystoupením můj kulturní rozhled v ničem nezíská.

Nejvíce mě však asi zarážely prapodivné scénky mezi každými dvěma písněmi. Bohužel nikdo z vystupujících nevyňikal v herectví, a tak vznikaly trapné situační momentky, které vypadaly až zoufale nacvičeně. Očekávala jsem, že se každou chvíli za zády zpěvaček objeví Petr Novotný, otře si pot z čela, zachechtá se do mikrofonu a uvede na jeviště další dvojici, třeba Bohdalovou s Šípem. Pantomima Rudy Papežika by jim zajisté zdárně sekundovala. Mělo jí nejspíše být ztvárněno chování akterek připravujících se na vystoupení. Nevkusně kabaretní ráz vystoupení ovšem publiku zřejmě vyhovoval. Bohužel. Diváci vycvičení televizními večery na Nově se smáli ve chvílích, kdy se měli smát, a chytali se za rozbolavělé srdce, když se divadlem nesly něžné melodie s dojemnými texty. Výkřiky vycházející z řad diváků nebyly důstojné a můj dojem z programu rozhodně nezlepšily.

Zpívalo se, luskalo se prsty, diváci bujaře výskali a s radostí reagovali na výzvy účinkujících. Naneštěstí se má reakce asi dosti liší od názoru velké většiny publika. Nikdo po mně ale nemůže chtít, abych byla ohromena texty typu: „Pohřbili jsme dědečka, pak že mě život nehejčká!“ Duo Two Voices se na festival českého jazyka a literatury zkrátka nehodilo. V okamžiku, kdy celá solnice z plna hrdla pěla „Dobrou noc, dobré sny...“, se odněkud z publika ozvalo: „No, já určitě!“ Pokud toho člověka znáte, vyřídte mu, že jsem ho v tu chvíli upřímně milovala.

Lucie Šťastná

Jako na kopané

„Koncert jedinečného vokálního dua“ se čtyřmi účinkujícími Two Voices v Městském divadle začal zdánlivě nevinnými lehkými vtípkami. Už po pár minutách jsem se ale sám sebe ptal, očividně jako jeden z mála v publiku, co zde na Šrámkově Sobotce tento soubor dělá. Dlouhé a zbytečné scénky s laciným humorem, ve kterých se Edita Adlerová a Jana Rychterová snažily hrát, sice diváky pobavily, avšak mnohem lépe by se vyjímal v televizní estrádě.

Zážitek, nebo utrpení? O Two Voices jsem předtím neslyšel, a tak jsem nevěděl, na co vlastně jdu. Obě interpretky zpívaly i bez odposlechů celkem čistě, jejich anglická výslovnost mi však chvílemi trhala uši. K velké radosti publika byly skladby čas od času okořeněny vstupem mima Rudy Papežika. Velkou výhradu mám hlavně k výběru písní. Dva odlišné hlasy jsou jistě velké plus, rozmanitý repertoár může být také výhodou, včerejší konkrétní výběr skladeb mi ale přišel poněkud nešťastný. Skákání od popu k barokní klasice jsem vydýchal, samotné otextování však nikoli. Prosté a bezduché texty dosazené do nádherných skladeb od Johanna Sebastiana Bacha, Ludwiga van Beethovena či Johanna Strausse? Dle

mého názoru prznění. O těch kecech mezi tím se raději rozepisovat ani nebudu.

Co mě udivuje, a to nejen na včerejším představení, jsou reakce diváků. Potlesk po písních se vždy změnil v menší ovace, zdaleka nepřiměřeně předchozímu přednesu. Rád bych také podotkl, že na divadelních představeních je použití blesku při fotografování naprosto NEVHODNÉ! Doufám, že vám za to těch osm fotek stálo. Když neznámý pán zhruba uprostřed hlediště začal na zpěvačky pokřikovat své reakce, připadal jsem si jako na fotbale.

Jan Prokopius

XXX

Včera večer ožila zahrada Šrámkova domu lehce erotickou náladou (naštěstí až po desáté večerní). Tu zajistila divácky vděčná dvojice René Nekuda a Tomáš Kříkava. Pánové předčítali z knihy krátkých erotických povídek, která nese název *Nahoře bez... a dole taky* a vznikla v rámci kurzu tvůrčího psaní pod vedením Ivony Březinové.

Celé čtení bylo zahájeno neformálním představením obou protagonistů skrze krátké, lechtivé medailonky. Dozvěděli jsme se tak například, jak vypočítat velikost Nekudova ztopořeného penisu, jakou roli hráli a hrají v Kříkavově životě ženy a jeho vztah k ruským klasikům. Následovalo střídavé čtení nedlouhých povídek z per obou autorů, nutno přiznat, že poměrně vtipných. Musím však dodat, že hlavní sílu obou pánů vidím v přednesu, ne v napsaném.

Slyšeli jsme povídky *Robosexuál*, *Inkubus*, *Trafikantka píše román* a několik dalších. Co mě však vyloženě rušilo, byly krátké vsuvky poezie. Při pouhém poslechu se báseň samozřejmě nedá dokonale zachytit a ohodnotit, možná, že kdybych ji viděl před sebou napsanou, vše bych posuzoval jinak, takhle však musím bohužel vyjádřit svůj nesouhlas se vkládáním ubohých básnických vloček do jinak vybroušeného čtení.

Pokud duo Nekuda-Kříkava nelhalo a jejich kniha se opravdu umístila v žebříčku deseti nejprodávanějších tuzemských publikací, nezbyvá než srdečně gratulovat (ovšem redakční výzkum zatím mluví v jejich neprospěch). Já osobně dosud nejsem plně rozhodnut, zda bych si *Nahoře bez... a dole taky* koupil, nebo ne. Pokud by byla tato kniha vydána v audioverzi, pravděpodobně bych neváhal.

Michal Sedláček

						t					y
		a				a					y b
		n			n	d					b i
		e		t	e	y					b i
		k		a	k		t				i c
				d		c	a				c l
		t	b	y	t	h	d	k	c	l	a
c	t	a	i	a	y	y					l a n
l	a	d		c	d	b					c t a n e

Jeden den se Šlupkou

Ráno vstanu a pravidelně dopřeju svému spulubylčímu a kamarádovi několik ranních písní a příležitostných říkaček, abych ho inspiroval do rodícího se dne. Aleš je vždycky velmi rád, moc mi děkuje a já s dobrým pocitem odcházím na snídani. Dnes jsme šli ovšem oba společně, takže jsme mohli probrat dopad mého bohulibého jitřního konání a Aleš mě ujistil, že bez něj by následující hodiny neměly opravdový význam a že se již těší na další den, který bude jistě plný zážitků, především díky mé ranní motivační rozcvičce. I mě to naplňuje příjemným hřejivým teplem, se kterým odcházím do budovy spořitelny, abych se věnoval svým lektorským povinnostem.

Studenti chodí jeden za druhým a já se pokouším svým doznívajícím hlasem s nimi spoluvytvářet písničky a hledat co nejlepší výraz a interpretační polohu. Někdy je to činnost až šamanská, vždycky jsem ji považoval za interaktivní, mnohdy se sám lecčemu naučím. Dnes jsem byl ve spořitelně celý den, večer jsme měli ještě sbor. Na všechno je málo času, ale za ta léta, co na Sobotku jezdím, vzniklo mnoho písniček, které si zpívám dodnes. A také vznikla přátelství, která drží dodnes. To je také Šrámkova Sobotka.

Časopis PLAV -
měsíčník pro světovou literaturu

KUPOUJTE V ÍČKU

Přes den mě napadají podivné gramatické rýmy jako – večer jdu na kafe s černoškou, zamávám červenou ponožkou, abych ji uctil brioškou, černošku se zlatou výložkou. Při obědě jsem se ptal Věry, zda může být brioška sladká. Asi už blbnu.

Je večer, sedím na zahradě, kolem mne to bzučí. Hadži přemlouvá Josefa, aby si dal panáčka. Stihl jsem kousek koncertu Two Voices, bylo to fajn. Celý koncert jsem neviděl – potřebuji dopsat tenhle zmatený článek. Přijel Petr Kovařík, zítra má přednášku, ráno mám zázračně volno, tak se asi zúčastním. Věž soboteckého kostela se pomalu halí do tmy, za chvíli začne autorské čtení. Asi zase půjdu pozdě spát. Noci jsou tu hodně družné a rána... Vždyť víte. Aleši, těš se!!!

Jiří Šlupka Svěrák

a	n	y		l	y	i		h	a	d	e	k	
d	e		c	a	b	c		c	y	n	y	k	
y	k	c	h	n	i	h	c	l	b	e		t	
		h	y	e	y	l	a	i		c	t	a	
c	y			k	c		a	n			h	a	d
h	b				l		n	e			y	d	y
y	i				a		e	k				y	
b							k						c
i	c											c	h
		l										h	

Karel Hynek Mácha v Rusku

Prof. Ludmila Budagovová, jejíž přednáška, původně avizovaná na včerejšek, musela být z rodinných důvodů zrušena, dala Splav!u k dispozici text své přednášky – přinášíme zde vybrané jeho pasáže.

Karel Hynek Mácha v Rusku (recepce, překlady, význam)

Zpočátku bych se chtěla zastavit u celkového kontextu rusko-českých literárních vztahů XIX.–XX. století, které umožnily seznámení ruských čtenářů s českou poezií a s Máchou, a u některých zvláštností recepce české poezie v mé zemi. Poezie se začala aktivně překládat do ruštiny v období českého národního obrození. Na počátku překladů z češtiny leží pravděpodobně *Rukopis královédvorský*. Přeložen byl admirálem A. Šiškovem, bývalým ministrem lidové osvěty a prezidentem Ruské akademie věd, a vydán poprvé již roku 1820. (...)

Rukopis královédvorský se překládal několikrát a dosáhl v Rusku 19. století asi šesti vydání. Byl brán zcela vážně jako původní dílo 13. století. V nejrepresentativnější antologii *Slovanská poezie*, vydané v redakci N. V. Gerbela roku 1871, zastupuje starší českou literaturu. A. Gilferding, jeden z prvních překladatelů a badatelů v českém písemnictví, *Rukopis* hájil a kritizoval Němce, kteří prý o jeho původnosti pochybují ze žárlivosti. Ale přestože původní nebyl a pochybovači měli pravdu, byl stejně dílem senzačním: sehrál velkou úlohu v životě nejenom české, nýbrž i ruské kultury. Prorazil české poezii cestu do ruštiny, inspiroval světový a ruský zájem o české národní písemnictví. (...)

Ruská společnost 19. století měla dost objektivní představu o předních osobnostech české literatury té doby. Ale ta se v leccems rozchází s představou moderní. V předmluvě k antologii z roku 1871 byli za největší české spisovatele označeni Kollár, Čelakovský, Havlíček Borovský, což je pochopitelné, ale také Boleslav Jablonský (Karel Eugen Tupý), jehož verše nyní sotva kdo zná. Byl jedním z nejpublikovanějších českých básníků v Rusku. Ačkoliv překročil hranice své vlasti, nepřežil svůj čas.

Zcela opačný případ je hrdina mé přednášky Karel Hynek Mácha. V 19. století bylo přeloženo (a uveřejněno ve zmíněné antologii) jenom 36 veršů z prvního zpěvu *Máje*. Ale ač skoro nepřeložený a nepopulární, nějakým zvláštním způsobem proniká do ruského básnického vědomí, připomíná se.

Přiblížil se ruské poezii Stříbrného věku (konec 19. – začátek 20. stol.), kdy se česko-ruské básnické vztahy staly důvěrnějšími a rovnoprávnějšími, kdy přitlumily své funkce vyhraněně buditecké a informativní a do popředí vyzdvihly funkci estetickou.

Na začátku 20. století se česká poezie stala objektem upřímného zaujetí některých ruských básníků. K nim

patří i Konstantin Balmont. Jeho velkou láskou byl Vrchlický. Kvůli němu se naučil česky a začal ho překládat, jak se přiznal, pro „radost doteků vlastní duše, toho, co je v ní nejbarevnější a nejněžnější, co je a bylo v ní původně slovanské“. Ale Balmont neobdivoval jenom Vrchlického. Zdůrazňuje velkou lásku Slovanů k vlasti, odvolává se nikoli na Kollárovu *Slávy dceru*, nýbrž na Máchův *Máj*, na verše loučení k smrti odsouzeného Viléma s domovem.

(...)

tam na své pouti pozdravujte zemi.
Ach zemi krásnou, zemi milovanou,
kolébku mou i hrob můj, matku mou,
vlast' jedinou i v dědictví mi danou,
širou tu zemi, zemi jedinou! –

V Balmontově nedokonalém překladu znějí takto:

Vy v svojom bogomolji poklonitěs žemle.
Ach, krasivoj žemle, toj ljubimoj žemle
Kolybeli mojej i mogile mojej
To rodimaja mať, vse vladenije moje
Vse nasledstvo moje, šir jedinoy žemli.

„To zaspíval Čech,“ psal Balmont, „ale v ruském srdci se tento podivuhodný vzdech jeví jako jeho vlastní láska a vlastní stesk.“ Balmont už žil v porevoluční emigraci, velmi se mu stýskalo po domově a snad nikdo nedovedl jeho stesk vyjádřit lépe než Mácha.

Je vidět, jak se mění sémantika přívlastku „slovanský“. V Rusku 19. století se spojuje s národním obrozením, vlastenectvím, občanskými city a tužbami. U Balmonta se „slovanský“ spojuje s duševním bohatstvím a také s vlastenectvím. Jenomže láska k vlasti se mění v něco plně důvěrného, intimního, pro svůj výraz hledá nikoliv patetické, nýbrž lyrické obrazy a intonace. A proto byl Mácha Balmontovi bližší než Kollár. (...)

Když jsem překládala ten originál [Máchova Deníku z r. 1835], moje představa o bohatství ruštiny byla narušena. Pochopila jsem, že čeština je mnohem bohatší. Měla jsem to podezření ještě dřív, když jsem marně hledala a nemohla najít ruský překlad slova „smrk“. Bylo mi jasné, že je v češtině aspoň o jedno slůvko víc než v ruštině (místo dvou českých slov „smrk“ a „jedle“ je jenom jedno ruské – „ель“ nebo „елка“). Po překladu Máchova deníku jsem se přesvědčila na 100 %, že slovní zásoba vaší mateřštiny přesahuje ruský slovník. V mém překladu se to týkalo erotických stránek lidského života, konkrétně intimních poměrů básníka s jeho láskou – Lori. Zatímco v ruštině se sexuální aktivita milenců vyjadřuje jenom dvěma slovesy – jedním moderním, ze slangu dnešní mládeže, druhým velmi sprostým –, Mácha mě překvapil bohatstvím i svého erotického slovníku. Ale zachovat to bohatství v ruském překladu jsem nemohla, protože jsem měla k dispozici jenom tato dvě slovesa – jedno ze slangu mládeže, které by bylo pro Máchovu dobu nemožným

anachronismem, a druhé sprosté, které se nesmí z mravnostních důvodů používat v tisku a nahrazuje se tam třemi tečkami. Zpočátku jsem se nechtěla vzdávat a snažila jsem se hledat ruskou analogii každého Máchova slovesa. Byla to marná práce. Nepomohla mi ani konzultace se specialisty – známými Čechy, kteří dříve žili a pracovali v Rusku. Volala jsem jim, zasvěcovala je do svých překladatelských problémů, vykládala o Máchovi, vyptávala jsem se, jak by se dalo přeložit do ruštiny ono nebo jiné neslušné české slůvko z Máchova deníku. Moji rádci odkládali sluchátka, šli se poradit s manželkou nebo dorostlými dětmi. Všichni brali můj problém s respektem, vážně, ale nikdo mi nic neporadil. Nakonec jsem se musela omezit na tři tečky místo výrazných slov, a tím zjednodušit Máchův lexikon. (...)

Ludmila Budagovová

Im Lauf der Zeit (V běhu času)

 Západoněmecká odpověď americkým road movies, natočená roku 1973. Wim Wenders zde možná nejlépe vyjádřil svůj rozpolcený vztah k severoamerické kultuře, kterou byl vždy fascinován a která jej zároveň vždy odpuzovala.

Dva mladí muži se potkají, nějaký čas spolu cestují po Německu a pak se rozdělí. Mezi tím potkají pár lidí, tlachají o všem možném, rozjímají o světě, poslouchají americký blues rock a v podstatě na nic zásadního nepřicházejí. Jen jeden z nich má jasný cíl: vozí projektor a promítá filmy v zapadlých vesnicích. V podstatě jakékoli. Tento vznikl asi tři týdny, rozpočet pokryl jednu ojetinu a přístup do několika prostor, scénář se psal vždy v noci před natáčením. Na výsledku je tento způsob práce velmi znát, kupodivu ale v dobrém slova smyslu, film působí velmi bezprostředně. Navíc není zdaleka tak otravně doslovný a okázale hloubavý jako řada (možná většina) dalších Wendersových filmů. Díky tomu je poměrně snesitelný i pro případné odpůrce hitů typu *Der Himmel über Berlin* nebo *Paris, Texas*. A samozřejmě jde o příjemný audiovizuální zážitek; vyniká zejména kamera Robbyho Müllera, který pro Wenderse točil dlouho a později pracoval například s Jimem Jarmuschem. Konkrétně tento film se nikdy nestal masově populárním, a to kvůli své délce, pomalému tempu a nedostatku jednoduchých atrakcí, nicméně často bývá hodnocen jako Wendersův vůbec nejlepší, dočkal se řady citací a značně ovlivnil americkou nezávislou scénu.

Antonín Handl

Mimořádná pozvánka

Zveme všechny zájemce k poslechu kantáty Josefa Bohuslava Foerster: *Máj* op. 159 pro sólový baryton, deklamátora, mužský sbor a orchestr v nahrávce PFS / Josef Veselka, FOK / Zdeněk Košler.

Radovan Lukavský – recitace

Zdeněk Otava – baryton

Čtvrtek 8. července, 12.50, Šrámkův dům

Jana Štefánková

Chodíme s Máchou: z Hrubé Skály do Radimi

Ve čtyry hodiny ráno zpátky přes Trosky do Jičína, zde pobudeme do devíti a o desáté hodině budeme v Radimi. Jestli se však půjdeme podívat na Veliš, tehdy nepůjdeme do Radimi léč až o jedné hodině. Odsud se půjdeme podívat na kartouzu, Bradlec i Kumburk, takže po slunce západu neb o osmé hodině se budeme vracovat do Radimi, kde přenocujeme.

Délka: 57 km, převýšení mezi startem a cílem: –68 m, kalorií: 2714.

Tereza Botlíková

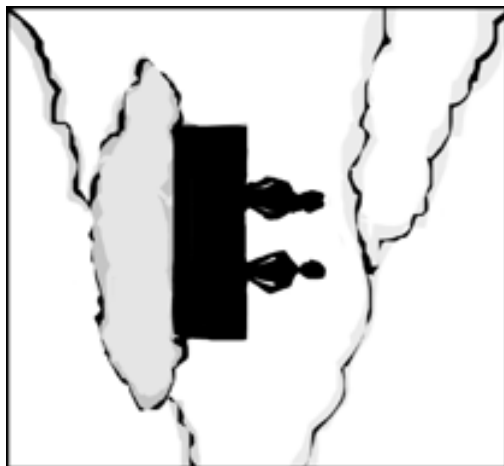
Čerstvé fotky z festivalu
najdete každý den na adrese

www.flickr.com/photos/sramkovasobotka

Stalo se

Báňský úřad zastavil ražbu tunelu Blanka. Nehoda, při které nikdo nezahynul, je neštěstí, informoval server Novinky.cz. Tajná ctitelka bude čekat na Jiřího Hrašeho dnes v 11.45 před cukrárnou. V kašně se našla chlupatá noha v holínce. Bodyguard ministryně Kovářové se nechal šikanovat Zdělanci. Proběhla zkouška sirén. Šéfredaktorce opět zvonil telefon během přednášky. Robert a Franta si nakonec do držky nedali. Robotická poezie bude čtverečková.

SPLAV! – Sobotecký Pravidelný Lehce Avantgardní Věstník
Vychází v Sobotce během 54. ročníku festivalu Šrámkova
Sobotka, od 3. do 10. 7. 2010. Cena 10 Kč.

Vydává občanské sdružení SPLAV!, Milady Horákové 123,
160 00 Praha 6, IČ 26674122.

Redakce: Tereza Botlíková, Anna Buchalová, Antonín Handl,
Helena Kunčarová, Radek Ocelák, Jan Prokopius, Vít Proko-
pius, Michal Sedláček, Lucie Šťastná, Kateřina Veselovská,
Martin Vlček

www.splav.cz

splav.redakce@gmail.com

Evidenční číslo MK ČR E 15812

